

Helmi- elinympäristö- ohjelma

2021-2030

Helmi-ohjelma vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa heikentyneiden elinympäristöjen tilaa

Lähes puolet Suomen luontotyypeistä ja 12 prosenttia Suomen lajeista on uhanalaisia. Suurin syy tähän on elinympäristöjen väheneminen ja laadullinen heikkeneminen. Luonnon köyhtymisen pysäyttäminen edellyttää nopeita ja kattavia toimia. Helmi-ohjelmassa teemme konkreettisia suojelu- ja hoitotoita luonnon monimuotoisuuden hyväksi.

Soiden suojelu ja ennallistaminen

Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostus

Perinne-
biotooppien
kunnostus ja
hoito

Metsien suojelu,
ennallistaminen ja
luonnonhoito

Pienvesien ja
rantaluonnon
kunnostus

Helmi-ohjelman tavoitteet on asetettu vuoteen 2030, ja ohjelmaa toteutetaan sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella.

Ohjelmassa on yhteensä 40 toimenpidettä, joihin kuuluu kunnostuksen ja hoitotoimien lisäksi myös tutkimusta, viestintää ja sidosryhmäyhteistyötä.

Helmi-ohjelman toimenpiteet tukevat ekosysteemipalveluiden toimintaa ja vesiensuojelua sekä auttavat ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa.

Ohjelman toimenpiteillä parannetaan kymmenien uhanalaisien luontotyyppien ja lukuisten lajien suojelutasoa.

Toteutamme Helmi-ohjelmaa laajassa yhteistyössä ja toimenpiteet perustuvat maanomistajien vapaaehtoisuuteen

Toimenpiteiden toteuttamisesta ovat vastuussa ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Helmi-ohjelmaa toteuttavat molempien ministeriöiden hallinnonalan organisaatiot sekä kunnat, järjestöt, yhdistykset, paikallisyhteisöt ja muut ympäristö- ja metsäalan toimijat sekä maanomistajat.

Helmi-alueet keskittävät toimenpiteet laajoiksi kokonaisuuksiksi

Helmi-ohjelmassa tarkastellaan elinympäristöjä laajoina kokonaisuuksina. Tavoitteena on perustaa 30–50 Helmi-aluetta, jotka ovat monimuotoisuuden kannalta tärkeitä elinympäristöjen keskittymiä. Helmi-alueilla tehtäviä kunnostus- ja hoitotoimia suunnitellaan alueen toimijoiden yhteistyönä, jolloin tehokkuus ja vaikuttavuus lisääntyvät. Helmi-alueiden lisäksi Helmi-toimenpiteitä tehdään myös yksittäisillä kohteilla.

Soiden suojeleminen ja ennallistaminen

Suoluontotyyppien ja -lajiston uhanalaistumisen pysäyttämiseksi tarvitaan soiden lisäsuojelua. Suojelu yksin ei kuitenkaan riitä, vaan mm. kuivattamisen seurauksena heikentyneiden soiden tilaa on parannettava ennallistamisen keinoin.

Suojellaan soita maanomistajien kanssa vapaaehtoisesti neuvotellen

60 000 ha

Ennallistetaan soita yhteensä

59 300 ha

Ennallistetaan soita valtion ja yksityisillä suojelualueilla

30 000 ha

Ennallistetaan soita Metsähallituksen monikäyttömetsissä

9 300 ha

Ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella

20 000 ha

Palautetaan vesiä suojelusoille ympäröiviltä alueilta

400 kpl

Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostus ja hoito

Uhanalaisia ja taantuneita vesi- ja rantalintukantoja vahvistetaan lintuvesiä ja -kosteikkoja kunnostamalla, turvaamalla lintujen pesimärauha sekä tarjoamalla muuttolinnuille ruokailu- ja levähtämismahdollisuuksia.

Kunnostetaan SPA-alueita (EU:n lintudirektiivin mukaisia erityisiä suojelualueita) ja muita suojelualueverkoston arvokkaita lintuvesikohteita

200

 kpl

Perustetaan ja kunnostetaan suojelualueverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja

500

 kpl

Huolehditaan kunnostettujen kohteiden hoidosta kunnostuksen jälkeen ja uusitaan tarvittavilta osin kunnostustoimenpiteet Helmi-kauden aikana.

100

 kpl

Käynnistetään vieraspetojen tehopyynti osalla kunnostetuista SPA-kohteista

70

 kpl

Täydennetään linnuston rauhoitus- ja levähdysalueiden verkostoa vapaaehtoisin toimintamallein

150

 kpl

Perinnebiotooppien kunnostus ja hoito

Perinnebiotoopit tarvitsevat säilyäkseen jatkuvaa hoitoa. Perinnebiotooppien kunnostuksen ja hoidon tavoitteena on luoda laadukkaasti hoidettujen perinnebiotooppien muodostama verkosto niistä riippuvaiselle lajistolle.

TAVOITTEET

Nostetaan hoidossa olevien perinnebiotooppien ala

52 000

hehtaariin

Parannetaan perinnebiotooppien laatua kunnostamalla

26 000

ha

Perustetaan perinnebiotooppien hoidon valtakunnallinen koordinaatioryhmä

Perustetaan perinnebiotooppien hoidon alueelliset yhteistyöryhmät

Vahvistetaan uuselinympäristöjen verkostoa kunnostamalla ja hoitamalla lajistoltaan arvokkaita uuselinympäristökohteita

150

kpl

Metsien suojelu, ennallistaminen ja luonnonhoito 2021-2025

Helmi-ohjelman toimia kohdennetaan erityisesti uhanalaisen metsälajiston elinympäristöihin, uhanalaisimpiin metsäluontotyypeihin sekä soiden ja kivennäismaiden vaihettumisvyöhykkeisiin.

Helmi-ohjelman toimet täydentävät METSO-ohjelmaa vuosina 2021-2025.

Toteutetaan ennallistamista ja luonnonhoitoa suojelualueilla ja muilla arvokkailla metsäkohteilla

800 kpl

Sisältäen kulotuksia

750 ha

Toteutetaan luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömetsissä

2 850 ha

Perustetaan tukialueita luonnonsuojelualueiden läheisyyteen siten, että suojellaan kohteet säästöpuuhakkuun jälkeen

Metsähallitus täydentää maastotarkastusten perusteella vuosina 2021-2022 alue-ekologista verkostoa. Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun vaikuttavuus arvioidaan vuoden 2023 loppuun mennessä. Samalla selvitetään myös valtionmaiden metsiensuojelun tehostamistarpeet ja mahdollisuudet mukaan lukien EU:n biodiversiteettistrategian monimuotoisuustavoitteiden vaatimukset valtion maiden osalta.

Metsien suojele, ennallistaminen ja luonnonhoito METSO-ohjelmassa 2026-2030

Osana Helmi-ohjelmaa asetetaan tavoitteita METSO-ohjelman seuraavalle kaudelle. Tavoitteita täsmennetään ja kohdennetaan METSO- ja Helmi-ohjelmista saatujen kokemusten perusteella ennen nykyisen METSO-kauden loppua asetettavassa laajajohjaisessa työryhmässä.

Suojellaan metsiä maanomistajien kanssa vapaaehtoisesti neuvotellen

40 000 ha

Turvataan talousmetsien monimuotoisuutta yksityismetsissä luonnonhoidon avulla

2 000 ha

Toteutetaan luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömetsissä

2 490 ha

Toteutetaan ennallistamista ja luonnonhoitoa suojelualueilla ja muilla arvokkailla metsäkohteilla

900 kpl

Sisältäen kulotuksia

750 ha

Turvataan talousmetsien monimuotoisuutta yksityismetsissä ympäristötuen avulla

20 000 ha

Pienvesien ja rantaluonnon kunnostus ja hoito

Pienvesiä kunnostamalla palautetaan vesistö ja sen ympäristö mahdollisimman hyvin ihmistoiminnan aiheuttamaa häiriötä edeltäneeseen tilaan. Tavoitteena on turvata pienvesien ja rantaluonnon uhanalaista lajistoa ja luontotyyppejä. Kunnostusten vaikutusten turvaamiseksi on huomioitava valuma-alueiden vaikutus.

TAVOITTEET

Kunnostetaan pienvesiä ja niiden lähivaluma-alueita luonnonsuojelualueilla.

Lähteet	Purot	Fladat ja kluuvit
350 kpl	200 km	40 kpl

Kunnostetaan pienvesiä ja niiden lähivaluma-alueita suojelualueiden ulkopuolella.

Lähteet	Purot	Fladat ja kluuvit
700 kpl	400 km	40 kpl

Palautetaan vaellusyhteyksiä pienvesikohteille

700 kpl

Poistetaan vaellusesteitä pienvesistä valtion monikäyttö-metsissä

970 kpl

Perustetaan pienvesien kunnostuksen valtakunnallinen koordinaatioryhmä

Kunnostetaan ja hoidetaan rantaluontotyyppejä suojelualueilla ja niiden ulkopuolella

200 kpl

Selvitetään rantaelin-ympäristöjen tilaa ja kunnostustarpeita toimenpiteiden kohdentamiseksi

Viestintä ja sidosryhmäyhteistyö

Oikea-aikainen ja vaikuttava viestintä on tärkeää Helmi-ohjelman onnistumisessa. Viestinnällä lisätään ohjelman ja sen toimien tunnettuutta ja hyväksyttävyyttä. Näin varmistetaan sopivien luontokohteiden löytyminen ohjelmaan. Viestinnällä liitetään Helmi-ohjelma luontokatoa koskevaan julkiseen keskusteluun ja kerrotaan Helmin toimista luontokadon pysäyttämiseksi. Laajan toimijajoukon ohjelmassa korostuu vuorovaikutteisuus ja yhdessä tekeminen.

- 1 Asetetaan Helmi-ohjelmalle laajapohjainen seurantaryhmä
- 2 Asetetaan Helmi-ohjelmalle valtakunnallinen viestintäryhmä ja tehdään tarvittavat viestintätoimet
- 3 Asetetaan alueelliset yhteistyöryhmät kullekin ELY-keskusalueelle

- 4 Perustetaan koulutushanke luonnonhoidon ja ennallistamisen osaamisen lisäämiseksi
- 5 Järjestetään Kunta-Helmi ja Järjestö-Helmi erityisavustushaut

Ohjelman tietopohja ja seuranta

Kaikissa Helmi-ohjelman teemoissa on tarvetta inventoinneille, tutkimukselle ja selvityksille. Näin varmistetaan, että ohjelman toimet kohdistuvat oikein.

- 1 Tarkistetaan Helmi-elinympäristöjä koskevat vähimmäisvaatimukset inventoinneille
- 2 Inventoidaan ohjelman toimenpidekohteet ja tehdään tarvittavat laajemmat kartoitukset
- 3 Tuetaan Helmi-tavoitteiden saavuttamista tarvittavilla selvityksillä ja tutkimuksella
- 4 Kehitetään Helmi-toimenpiteiden paikkatiedolle tietomalli ja luodaan julkinen karttasovellus
- 5 Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelman väli- ja loppuarvioinnit

Lisäksi Helmi-ohjelmassa on omat toimenpiteensä ohjelman seurannalle. Ohjelman teknisen seurannan lisäksi seurataan toimien vaikuttavuutta luonnon monimuotoisuuteen.

